

Literatuuraankondigingen en recensies

De mossen van het Anlooërddiepje

Besproken rapport: W.J. de Rooter, B.O. van Zanten, E. de Haas-Lely, E.H. Rietsema & G.K. Slim. 1997. De mossen van het Anlooërddiepje. Effecten van verschraling. Rapport KNNV afd. Assen. 30 pagina's + 11 tabellen + 5 figuren.

De kostprijs van het rapport is f 25.- met zwartwit foto's en f 35.- met (6) kleurenfoto's. Het kan worden besteld bij dr. B.O. van Zanten, Vogelzangsteeg 8, 9479 TG Noordlaren, tel./fax: 050 4062118.

Het dal van het Anlooërddiepje is een onderdeel van het natuurreserveaat 'Stroomdallandschap Drentsche Aa'. Op verzoek van Staatsbosbeheer heeft de Mossenwerkgroep van KNNV afd. Assen de (vnl. natte) graslanden in de benedenloop van het Anlooërddiepje op mossen geïnventariseerd. In het rapport wordt o.a. aandacht geschonken aan de fysische geografie van het gebied (hoofdstuk 2) en aan de gevolgde werkwijze

(h. 3). De meeste ruimte wordt ingenomen door de resultaten van de mosseninventarisatie per biotoop (met 11 tabellen) en de discussie daarover (5 hoofdstukken met 5 figuren). De intensieve aanpak leidde tot tal van interessante vondsten, waaronder *Anisothecium rufescens*, *Bryum pallescens*, *Bartramia pomiformis*, *Brachythecium mildeanum*, *Leskea polycarpa*, *Pohlia annotina* (met kapsels!), *Pseudephemerum nitidum* (in 23 percelen), *Racomitrium heterostichum*, *Blasia pusilla*, *Cephaloziella elachista*, *Conocephalum conicum*, *Phaeoceros carolinianus* en *Riccia bifurca*. Aan het 'mysterieuze' mos *Hypnum hesleri* is een apart hoofdstuk gewijd. Eveneens mysterieus is de waarneming van gewone groene knopjes op *Bryum*-protonemata die bij langzame uitdroging 'vertuberden'. Een van de effecten van verschraling in natte graslanden was het verschijnen, na jaren verschrallend beheer, van de kieskeurige soorten *Climacium dendroides* en *Plagiomnium ellipticum*. Dat verschraling van nat wei- en hooiland reeds na 2 à 3 jaar leidt tot een toename van het aantal mossoorten is een effect dat in dit rapport goed wordt gedocumenteerd.

De mossen van Brussel (Hoofdstedelijk Gewest)

Besproken boek: A. Vanderpoorten. 1997. A bryological survey of the Brussels Capital Region (Belgium). Scripta botanica Belgica **14**: 83 pp. + 226 kaartjes.

ISBN 90-72619-36-6. Besteladres: National Botanic Garden of Belgium, Domein van Bouchout, B-1860 Meise, België.

Grote steden lijken niet zo aantrekkelijk om mossen te inventariseren. Wie zou op voorhand vermoeden dat de omgeving van Brussel maar liefst 225 mossoorten zou herbergen? Eén soort *Ephemerum stellatum*, was zelfs nieuw voor België. In totaal werden 99 (van de 178) IFBL-kmhokken geïntroduceerd; niet toegankelijk waren de Koninklijke paleizen en de NATO-terreinen. Het aantal waargenomen mossen varieerde van 20 tot 103 per km² (gemiddeld 34). Dat lijkt erg hoog voor een urbaan district, maar het onderzochte gebied is rijk aan reliëf en bodemverschillen. Denk de bebouwing even weg en je hebt een ideaal gebied voor een mossenkamp. Bijzondere waarnemingen zijn *Calypogeia azurea*, *Diplophyllum obtusifolium*, *Scapania curta*, *S. irrigua*, *Acaulon muticum*, *Brachythecium glareosum* (10x!), *Cryphaea heteromalla* (4x), *Eucladium verticillatum*, *Orthotrichum obtusifolium*, *O. pallens*, *Pottia bryoides*, *Trichostomum crispulum*, en nog veel meer. Er wordt ook aandacht besteed aan de veranderingen in de bryoflora. Sommige soorten zijn achteruitgegaan, 42 soorten zijn geheel verdwenen. Er zijn ook nieuwe soorten verschenen, waaronder, *Dicranum tauricum* en *D. montanum*. Ook wordt de terugkeer van een aantal Orthotrichaceae besproken. Het boekje is luxed uitgevoerd, de tekst en de kaartjes zijn overzichtelijk en het bevat mooie tekeningen van *Ephemerum stellatum* en *Lophocolea semiteres*.

De mossen van Oostvoorne

Besproken rapport: H. Raad. 1996. De mossen in de 'Duinen van Oostvoorne' 20 pagina's + 4 bijlagen. Uitgave KNNV afd. Oostvoorne.
Besteladres: Het Zuid-Hollands Landschap, t.a.v. Harry Raad, Nesserdijk 368, 3063 NE Rotterdam, tel. 010-272 22 22.

Vijf jaar lang, 1989-'93, heeft de mossenwerkgroep 'Het Duinsterretje' de 'Duinen van Oostvoorne' van Het Zuid-Hollands Landschap geïntroduceerd. In totaal werden er 89 mossorten waargenomen waaronder zeldzame soorten zoals *Bryum neodamense*, *Cryphaea heteromalla*, *Hedwigia ciliata*, *Pottia bryoides*, *Rhodobryum roseum*, *Thuidium abietinum*, *Ulota phyllantha* en *Radula complanata*. Een vergelijking werd gemaakt met eerdere inventarisaties. Een summiere lijst van korstmossen is toegevoegd. Het rapport is bescheiden van uitvoering.
